

ТОВАРНІ ЯКОСТІ ШКУРОК ЯГНЯТ АСКАНІЙСЬКОГО ПОРОДНОГО ТИПУ СІРОГО ЗАБАРВЛЕННЯ

Н. А. Кудрик

ascitsr_priemnaya@ukr.net

Інститут тваринництва степових районів імені М. Ф. Іванова «Асканія - Нова» - Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства
вул. Соборна, 1, смт Асканія-Нова, Чаплинський р-н, Херсонська обл., 75230, Україна

В статті наведено результати досліджень щодо вивчення товарних якостей шкурок асканійського породного типу сірого забарвлення залежно від їх сорту та кількості новонароджених ягнят у приплоді.

Встановлено, що шкурки різних сортів відповідали вимогам на чистопородний каракуль за товщиною міздрі, площею, масою, формою та розміром завитків, шовковистістю і блиском волосяного покриву. Найбільш бажаними є шкурки ягнят із числа двійневих, які характеризуються тонкою міздрею – $1,4 \pm 0,03$ мм, середнім розміром завитків – $6,5 \pm 0,23$ мм, чітким рисунком, вкороченим шовковистим та блискучим волосяним покривом. В подальшому селекційно-племінна робота з вівцями асканійського породного типу сірого забарвлення буде спрямована на підвищення виходу шкурок перших селекціонованих сортів та поліпшення їх якості.

Ключові слова: ягнята, шкурки, смушкова продуктивність, сортність, товщина міздрі, площа, довжина завитків, якість волосяного покриву.

COMMODITY QUALITIES of LAMBS' SKINS of ASKANIAN BREEDING TYPE of GREY COLOUR

N. A. Kudryk

ascitsr_priemnaya@ukr.net

Ascania Nova Institute of Animal Breeding in the Steppe Regions

named after M. F. Ivanov – National Scientific Selection-Genetics
Center for Sheep Breeding
1, Soborna Street, Askania Nova, Chaplynka district,
Kherson region, 75230, Ukraine

The article presents the results of studies on the study of the commercial qualities of skins of Ascanian Breeding Type of grey colour in terms of their sorts and the number of newborn lambs in the offspring.

It has been established that skins of different sorts met the requirements for thoroughbred karakul in the thickness of the inner skin, the area, the mass, the shape and size of the curls, the silkiness and the luster of the hairline. Most preferable are lambs' skins of twins, which are characterized by a fine inner skin - $1,4 \pm 0,03$ mm, average size of curls - $6,5 \pm 0,23$ mm, a clear pattern, the shortened, silkiness and luster hairline. In the future, selection and breeding work with sheep of the Ascanian Breeding Type of grey colour will be aimed at increasing the yield of skins of the first selecting sorts and improving their quality.

Keywords: lambs, skins, lambskin productivity, sorts, variety state, thickness of inner skin, area, length of curls, quality of hairline.

ТОВАРНЫЕ КАЧЕСТВА ШКУРОК ЯГНЯТ АСКАНИЙСКОГО ПОРОДНОГО ТИПА СЕРОЙ ОКРАСКИ

Н. А. Кудрик

ascitsr_priemnaya@ukr.net

Институт животноводства степных районов имени М. Ф. Иванова «Аскания-Нова» - Национальный научный селекционно-генетический центр по овцеводству
ул. Соборная, 1, пгт. Аскания-Нова, Чаплинский р-н,
Херсонская обл., 75230, Украина

В статье приведены результаты исследований по изучению товарных качеств шкурки асканийского породного типа серой окраски в зависимости от их сорта и количества новорожденных ягнят в приплоде.

Установлено, что шкурки различных сортов отвечали требованиям для чистопородного каракуля по толщине мездры, площадью, массой, формой и размером завитков, шелковистостью и блеском волосяного покрова. Наиболее предпочтительными являются

шкурки ягнят из числа двойнят, которые характеризуются тонкой мездрой – $1,4 \pm 0,03$ мм, средним размером завитков – $6,5 \pm 0,23$ мм, четким рисунком, укороченным шелковистыми и блестящими волосяным покровом. В дальнейшем селекционно-племенная работа с овцами асканийского породного типа серой окраски будет направлена на повышение выхода шкурок первых селекционированных сортов и улучшения их качества.

Ключевые слова: ягнята, шкурки, смушковая продуктивность, сортность, толщина мездры, площадь, длина завитков, качество волосяного покрова.

Шкурки – основна продукція каракульських овець. Смушко-воутворюючий процес розпочинається на ранніх стадіях ембріогенезу і до моменту народження ягняти закінчується формуванням завитків. При цьому необхідна певна структура волосяного покриву, в першу чергу, наявність волосу різних морфологічних типів, його відповідна тонина, довжина, завитість, гістологічна будова. Найменше відхилення одного з показників загальної сукупності біологічних ознак волосяного покриву призводить до зміни шовковистості та блиску волосу, щільності завитків та інших ознак, які обумовлюють якість смушкової продуктивності, таких, як ширина та довжина завитків, їх рисунок, напрямок відритої сторони і т.д. Поєднання та ступінь вираженості цих ознак покладені в основу товарної оцінки каракулю [1, 2, 3, 4].

У зв'язку з тим, що якість смушків обумовлена товщиною міздрі, їх площею та масою, довжиною волосу, розміром і типом завитків, шовковистістю та блиском волосяного покриву метою наших досліджень було вивчення цих ознак залежно від сорту та кількості новонароджених ягнят в приплоді.

Матеріал і методика досліджень. Товарні якості шкурок асканийського породного типу сірого забарвлення вивчено в племзаводі «Маркеево» залежно від сорту та кількості новонароджених ягнят у приплоді. Досліджували: товщину міздрі, масу та площу шкурки, довжину вальків, ширину та висоту завитка, шовковистість та блиск волосяного покриву згідно методики вивчення якості каракулю [5].

Оцінку площі шкурок проводили згідно стандарту, за яким сухосолений каракуль розподіляли на: крупний – більш ніж 1400 см^2 , середній – $900\text{-}1400 \text{ см}^2$, дрібний – менше 900 см^2 .

Завитки за шириною, згідно з Інструкцією з бонітування овець [6], розподіляли на: дрібні – до 4 мм, середні – від 4 до 8 мм, крупні – понад 8мм; за довжиною: на короткі – до 20 мм, середні – від 20 до 40 і довгі – понад 40 мм.

Шовковистість волосяного покриву визначали на дотик і відносили до таких градацій: сильно шовковистий, шовковистий, недостатньо шовковистий, грубошовковистий.

Блиск волосяного покриву вивчали органолептично та розподіляли на сильний, нормальний, недостатній та скловидний.

Всі кількісні показники опрацьовано методом варіаційної статистики згідно алгоритму Плохінського М. О. [7].

Результати досліджень. Встановлено, що товщина міздрі, площа та маса шкурок значно змінювалися залежно від сорту та кількості новонароджених ягнят у приплоді.

Сирій каракуль, у порівнянні з чорним, має певні специфічні особливості. Він має більш пухку міздрю та потовщену шкіру. Волосяний покрив у нього менш густий, наявність в якому тонкого та довгого білого волосу сприяє формуванню завитків меншої щільності.

Нашими дослідженнями встановлено, що маса та площа шкурки сірого забарвлення залежить від кількості новонароджених ягнят в приплоді та від смушкової групи, до якої вона віднесена (табл. 1).

Таблиця 1. Розмір та маса шкурок ягнят асканійського породного типу сірого забарвлення

Сорт шкурки	Народилися в числі	n	Товщина міздрі на крижах, мм	Площа шкурки, см ²	Маса шкурки, г
Жакетна група	одинаків	7	1,37±0,03	1500,6±143,0	295,7±33,7
	двійневих	16	1,32±0,16	1311,1±72,6	274,4±17,6
Ребриста група	одинаків	3	1,43±0,03	1515,3±249,5	311,7±69,8
	двійневих	11	1,38±0,04	1115,1±83,7	244,0±22,1
Кавказька група	одинаків	12	1,58±0,07	1581,5±113,5	330,8±26,4
	двійневих	11	1,54±0,04	1370,5±104,3	324,5±23,5
У середньому	одинаків	22	1,50±0,04	1546,7±80,1	317,0±19,4
	двійневих	38	1,40±0,03	1271,5±50,9	280,1±12,7

За результатами досліджень встановлено, що зі збільшенням ягнят в приплоді зменшується маса та площа шкурки. Зокрема, шкурки ягнят-одинаків на 36,9г або на 11,6% переважали двійневих за масою шкурки та на 275,2см² або на 17,8% за площею.

Згідно ДСТу 8748-70 шкурки ягнят-одинаків мають, в основному, крупний розмір, двійневих – середній.

Найбільшою площею та масою характеризувалися шкурки кавказької групи. Проте відомо, що вони є менш бажаними, тому що мають потовщену міздрю, подовжений волос, недостатньо-шовковистий та

недостатньо-блискучий волосяний покрив.

Товщина міздрі є однією з важливих ознак. Шкурки з товстою міздрею після вичинки мають велику масу, що є не бажаним при виготовленні хутрових виробів. Ця ознака корелятивно пов'язана з багатьма іншими властивостями каракульської шкурки – їх розміром, ступенем розвитку волосяного покриву, типом рисунку і т.д. У таблиці 2 наведено показники товщини міздрі шкурок асканійського каракулю сірого забарвлення. Встановлено, що шкурки, одержані від ягнят із числа двійневих, за всіма сортами характеризувалися тоншою міздрею у порівнянні з одинаками. Так, в середньому товщина міздрі на крижах у двійневих становила $1,40 \pm 0,03$ мм проти $1,50 \pm 0,04$ мм у одинаків, на холці відповідно: $1,52 \pm 0,03$ проти $1,60 \pm 0,04$ мм.

Шкурки сірого забарвлення характеризуються довшим волосом у порівнянні з чорними. Це, в свою чергу, сприяє формуванню більш пухких завитків та збільшенню їх розміру (ширини).

Таблиця 2. Товщина міздрі шкурок ягнят асканійського породного типу сірого забарвлення

Сорт смушку	Народилися в числі	n	Товщина міздрі, мм			
			на крижах		на холці	
			X±mх	Cv,%	X±mх	Cv,%
Жакетна група	одинаків	7	$1,49 \pm 0,03$	4,6	$1,37 \pm 0,03$	5,5
	двійневих	16	$1,44 \pm 0,04$	11,3	$1,32 \pm 0,16$	11,8
Рєбриста група	одинаків	3	$1,53 \pm 0,03$	3,8	$1,43 \pm 0,03$	4,0
	двійневих	11	$1,49 \pm 0,03$	6,3	$1,38 \pm 0,04$	9,6
Кавказька група	одинаків	12	$1,69 \pm 0,07$	13,9	$1,58 \pm 0,07$	15,4
	двійневих	11	$1,65 \pm 0,04$	7,8	$1,54 \pm 0,04$	8,9
У середньому	одинаків	22	$1,60 \pm 0,04$	12,5	$1,50 \pm 0,04$	13,9
	двійневих	38	$1,52 \pm 0,03$	10,7	$1,40 \pm 0,03$	12,0

Шкурки сірого забарвлення в залежності від сорту та кількості новонароджених ягнят у приплоді мали волосяний покрив різної довжини (табл. 3).

Шкурки від ягнят із числа двійневих характеризувалися вкороченим волосом. Зокрема, у двійневих він на крижах був коротшим на 1,56 см або на 16,8% у порівнянні з одинаками, на холці – 1,35 см або на 12,4%. В середньому волосяний покрив на холці довший

Таблиця 3. Довжина волосу на шкурках ягнят асканійського породного типу сірого забарвлення

Сорт смушку	Народилися в числі	n	Довжина волосу, мм			
			на крижах		на холці	
			X±mx	Cv, %	X±mx	Cv, %
Жакетна група	одинаків	7	10,14±0,63	16,5	11,57±0,75	17,2
	двійневих	16	8,50±0,40	18,7	9,81±0,33	13,5
Ребриста група	одинаків	3	10,33±0,33	5,6	12,0±0,58	8,3
	двійневих	11	8,82±0,62	23,1	11,0±0,76	23,0
Кавказька група	одинаків	12	11,33±0,41	12,7	12,75±0,37	10,1
	двійневих	11	10,82±0,67	20,6	12,45±0,61	16,2
У середньому	одинаків	22	10,82±0,32	13,9	12,27±0,33	12,6
	двійневих	38	9,26±0,35	24,9	10,92±0,36	20,0

ніж на крижах на 1,59 мм або 16,2%. Селекційно-племінну роботу з багатоплідними каракульськими вівцями сірого забарвлення в подальшому слід спрямувати на вкорочення волосяного покриву та підвищення його вирівняності по площі шкурки.

Від розміру завитків залежить не тільки цінність шкурок каракулю, але й їх виробниче призначення. Шкурки з валькуватими та бобастими завитками середнього та дрібного розмірів ціняться вище, ніж шкурки з крупними завитками цих же типів.

В таблиці 4 наведено показники ширини, довжини та висоти завитків, згідно якої шкурки сірого забарвлення характеризувалися середнім розміром завитка. Цей показник у одинаків в середньому становив 6,91±0,45 мм проти 6,53±0,23 у двійневих. Шкурки жакетної групи, у порівнянні з ребристою та кавказькою, мали вужчий за шириною завиток, в середньому 5,22±0,25 проти 7,36±0,31 у ребристої та 7,35±0,37 мм у кавказької груп.

В результаті досліджень встановлено, що шкурки різних сортів характеризувалися різною довжиною валькуватого завитка. Найдовший завиток притаманний шкуркам ребристої групи – 39,29±3,85мм, найкоротший – кавказької – 20,3±0,76 мм. Довжина завитка шкурок жакетної групи в середньому – 27,78±2,19 мм.

Висота завитка утворює його форму та тип і залежить від довжини волосу та ступеню його завитості.

Враховуючи, що цінність смушку залежить також від якості волосяного покриву, нами було вивчено і його шовковистість та блиск. Встановлено, що каракульські шкурки сірого забарвлення характеризувалися шовковистим та блискучим волоссяним покривом – в середньому 81,6% мали сильношовковистий та шовковистий волоссяний покрив, причому у двійневих ця ознака виражена більш чітко. Щодо розподілу шкурок за цією ознакою в залежності від сорту, встановлено, що перевагу за цією ознакою мали шкурки ребристої групи – 85,7% проти 82,6% у жакетної та 78,3% у кавказької груп.

Як видно з таблиці 4 висота волосу в середньому по всіх сортах становила $5,22 \pm 0,17$ мм, у одинаків цей показник був вищим – $5,55 \pm 0,17$ проти $4,87 \pm 0,19$ у двійневих. Найбільш високим завитком характеризувалися шкурки кавказької групи. Достовірної різниці за цією ознакою між шкурками жакетної та ребристої груп не встановлено.

Аналогічна закономірність простежується і при розподілі шкурок за блиском волосу. Встановлено, що 78,3% шкурок було з сильним та нормальним блиском, серед них із числа двійневих їх питома вага становила 78,9% проти 77,2% у одинаків.

За сортовим складом шкурки, отримані від ягнят сірого забарвлення розподілялися таким чином: до першого сорту було віднесено 74,0% шкурок, у тому числі від ягнят-одинаків – 72,6%, двійневих – 74,4%.

До жакетної групи віднесено 56,0% шкурок, у т.ч. від одинаків – 55,8%, двійневих – 56,2%; до ребристо-плоскої групи відповідно 27,0%, 26,5%, 27,4%; кавказької – 17,9%, 16,0 та 14,4%. Отже, зі збільшенням кількості ягнят в приплоді збільшується вихід шкурок бажаних жакетної та ребристої груп і зменшується вихід кавказької.

Таким чином, товарні якості шкурок багатоплідного каракулю сірого та чорного забарвлення є досить високими і відповідають вимогам стандарту на чистопородний каракуль.

Висновки. Шкурки, отримані від ягнят, народжених в числі двійневих чи одинаків багатоплідного каракулю сірого забарвлення різних сортів відповідали вимогам на чистопородний каракуль за товщиною міздрі, площею, масою, формою та розміром завитків,

Таблиця 4. Розмір завитків на шкурках ягнят асканійського породного типу сірого забарвлення

Сорт смушка	Народилися в числі	n	Розмір завитків, мм					
			ширина		довжина		висота	
			$\bar{X} \pm m_x$	$C_v, \%$	$\bar{X} \pm m_x$	$C_v, \%$	$\bar{X} \pm m_x$	$C_v, \%$
Жакетна група	одинаків	7	5,29±0,57	28,3	28,0±3,03	28,7	5,0±0,22	11,6
	двійневих	16	5,19±0,28	21,4	27,69±2,91	42,0	4,38±0,20	18,4
Рєбрїста група	одинаків	3	7,67±0,33	7,5	41,67±10,14	42,1	5,33±0,33	10,8
	двійневих	11	7,27±0,38	17,5	38,64±4,32	37,0	4,55±0,37	26,7
Кавказька група	одинаків	12	7,67±0,63	28,5	19,75±1,07	18,8	6,58±0,23	13,4
	двійневих	11	7,0±0,36	16,9	20,91±1,10	17,4	5,91±0,31	17,7
У середньому	одинаків	22	6,91±0,45	30,6	25,36±2,27	42,0	5,55±0,17	14,4
	двійневих	38	6,53±0,23	26,9	28,89±2,06	44,0	4,82±0,21	26,4

шовковистістю і блиском волосяного покриву. Найбільш бажаними є шкурки ягнят із числа двійневих, які характеризуються тонкою міздрею – $1,4 \pm 0,03$ мм, середнім розміром завитків – $6,5 \pm 0,23$ мм, чітким рисунком, вкороченим шовковистим та блискучим волоссяним покривом. В подальшому селекційно-племінна робота з вівцями асканійського породного типу сірого забарвлення буде спрямована на підвищення виходу шкурок перших селекціонованих сортів та поліпшення їх якості.

Список використаної літератури

1. Закиров М. Д. Каракуль Узбекистана / М. Д. Закиров // Ташкент, 1970. – 96 с.
2. Кошевой М. А. Селекция и условия разведения каракульских овец / М. А. Кошевой // Ташкент, 1975. – 247с.
3. Закиров М. Д. Смешковедение / М. Д. Закиров, Ф. Шарафутдинов, Д. Ю. Хамракулов // Ташкент, 1978. – 209 с.
4. Елемесов К. Е. Механические и физико-химические свойства каракульских смушек разных сортов / К.Е. Елемесов // Совершенствование технологии производства каракуля и улучшение его качества. – Труды Казахского НИИ каракулеводства. – Самарканд, 1974. – Т. II. – С. 141-150.
5. Дьячков И. Н. Методика изучения качества каракуля / И. Н. Дьячков, М. Д. Закиров., Р. Т. Письменная // Труды ВНИК. – Самарканд, 1963. – Т. XIII. – С. 105-119.
6. Інструкція з бонітування овець. – К: П.П. «Бланк-Сервіс», 2003. – 154 с.